

petrol-iş
TÜRKİYE PETROL KİMYA LASTİK İŞÇİLERİ SENDİKASI

29.DÖNEM 7. OLAĞAN GENİŞLETİLMİŞ BAŞKANLAR KURULU

21-22 ŞUBAT 2022/ANKARA

ÇALIŞMA • HESAP • SERVİS
RAPORU

Dünyada ve Türkiye'de Gelişmeler

Dünya ekonomisi 2022 yılına, tedarik zincirlerinde aksamalar, birçok üründe arz-talep dengesizlikleri, enerji fiyatlarında yükseliş ve küresel çapta enflasyonun artması gibi bir dizi sorunla girdi. Bu sorunlar belirsizlikleri arttırırken, sermaye sınıfı yaşanan belirsizliklerin olası ek maliyetlerini işçi sınıfına yüklemek için fırsat kolluyor.

ABD Merkez Bankası FED'in Mart ayı ile birlikte faiz oranlarını yükseltme kararı vermesi ve daha sıkı para politikasına geçmesi bekleniyor. Ayrıca pandemi döneminde ülke bütçelerinden işletmelere ve halka kaynak aktaran ülkeler, bütçelerindeki bozulmayı ve borçlanma düzeylerindeki yükselişi gerekçe göstererek bu fonları yavaş yavaş geri çekmeye çalışacaklar.

Tüm bu gelişmeler, Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) 2022 yılı büyüme tahminlerini düşürmesine neden oldu. IMF, 2022 yılı için küresel büyüme oranı tahminini Ekim ayından Ocak ayına %4,9'dan 0,5 puan düşürerek %4,4'e çekti. Kuruluş, tedarik zincirlerindeki aksamalar ve enerji fiyatlarında yaşanan krizle tetiklenen enflasyonun düşürülmesi için Merkez Bankalarının sıkı para politikası uygulaması gerektiğini vurguluyor.

IMF, ABD'nin büyüme oranı tahminini ise 1,2 puan düşürdü ve %2,6'ya çekti. ABD Merkez Bankası'nın daha sıkı para politikalarıyla bilançosunu küçülteceğini ve faiz oranlarını arttıracaklarını açıklaması, IMF'nin ABD'ye ilişkin tahminini sert bir şekilde düşürmesine neden oldu.

IMF Tahminleri

	Ocak Tahminleri (%)		Ekim Tahminlerinden Farkı (% puan)	
	2022	2023	2022	2023
Dünya	4,4	3,8	-0,5	0,2
ABD	4,0	2,6	-1,2	0,4
Euro Alanı	3,9	2,5	-0,4	0,5
Almanya	3,8	2,5	-0,8	0,9
Japonya	3,3	1,8	0,1	0,4
İngiltere	4,7	2,3	-0,3	0,4
Çin	4,8	5,2	-0,8	-0,1
Brezilya	0,3	1,6	-1,2	-0,4
Türkiye	3,3	3,3	0,0	0,0

Kaynak: IMF

Avro bölgesinde ise büyüme oranı tahmini 0,4 puan azaltılarak %4,3'ten %3,9'a düşürüldü. Öte yandan IMF, ABD gibi Brezilya'nın büyüme tahmini de 1,2 puan düşürdü.

Bir başka sermaye örgütü Dünya Bankası da Ocak ayında yayımladığı "Küresel Ekonomik Beklentiler" raporuna göre küresel büyüme hızının ivme kaybetmesini ve 2021 yılındaki

Avro Bölgesinde Tüketici Fiyatları (2000 yılından bu yana, % değişim)

Kaynak: OECD

%5,5 seviyesinden, 2022 yılında %4,1'e ve 2023 yılında ise %3,2'ye düşmesini bekliyor. Dünya Bankası, bu tahminlerini IMF gibi bir önceki raporuna göre daha kötümser bir senaryo ile 2022 büyüme öngörüsünü 0,2 puan düşürmüştü.

Enflasyonda küresel düzeyde artış sürüyor

Salgın döneminde dünyada enflasyon genel bir artış eğilimine girmiş bulunuyor. Avro Bölgesi'nde enflasyon 2008 Krizi'nden bu yana en yüksek seviyesine ulaştı. Salgın nedeniyle üretimde ve tedarik zincirlerinde yaşanan aksamalara, salgının etkilerinin hafiflemesi ile birlikte talep artışları da eklennince hem arz hem de talep yönlü gelişmeler fiyatların artmasına yol açıyor.

Fiyatlardaki bu hareket, kriz dönemlerine has özellikler taşıyor. Nitekim Avrupa'daki enflasyonla ilgili grafikte de görüleceği gibi benzer fiyat artışları önce 2008 Krizi sırasında ardından bu krizin Avrupa'da bazı ülkelere 2010-2012 yıllarında artçıl etkilerinin yaşandığı dönemde gözlenmişti.

Başta Avrupa olmak üzere küresel düzeyde

enflasyonun artmasının arkasında genel itibariyle dört neden bulunuyor:

1) Enerji fiyatlarında hızlı artış: Salgın döneminde talebin düşmesine bağlı olarak firmaların üretim planlamasını düşük talebe göre yapması ve enerji ihtiyacının önce düşmesi ardından normalleşme ile talepteki hızlı artışı karşılayabilmek üretimi arttırmak ve bunun için başta fosil yakıtlar olmak üzere enerji talebini yükseltmesi, enerji fiyatlarını yukarı çekti.

2) Yüksek küresel talep: 2020 yılı yaz ve sonbahar ayları ile birlikte hammaddeler ve ara mallarına olan talebin hızlı biçimde yükselmesi fiyat artışlarına neden oldu. Salgın sırasında Asya'dan ara mal ithalatında yaşanan sıkıntılar nedeniyle tüm dünyada firmalar üretimde stoklarını kullanmıştı. Şimdi bu stokları yerine koymaya çalışırken ilave talep yaratmış oluyorlar.

3) Üretim kapasitesi yetersizliği: Pandeminin ilk döneminde birçok firma, ölçek küçültme kararı almış, bazı coğrafyalardaki üretim tesislerini kapatmış ve işten çıkarmalara başlamıştı. Fakat ilerleyen aylarda

talepte yeniden artış yaşanması, bu firmaların yeniden üretim kapasitelerini yükseltmelerini gerektirdi. Ancak bu karar yatırım ve bir zaman gerektirdiğinden, küresel ölçekte üretim kapasitelerinde bir açık oluştu. Bu durum, fiyatların dünya çapında artmasına etkide bulundu.

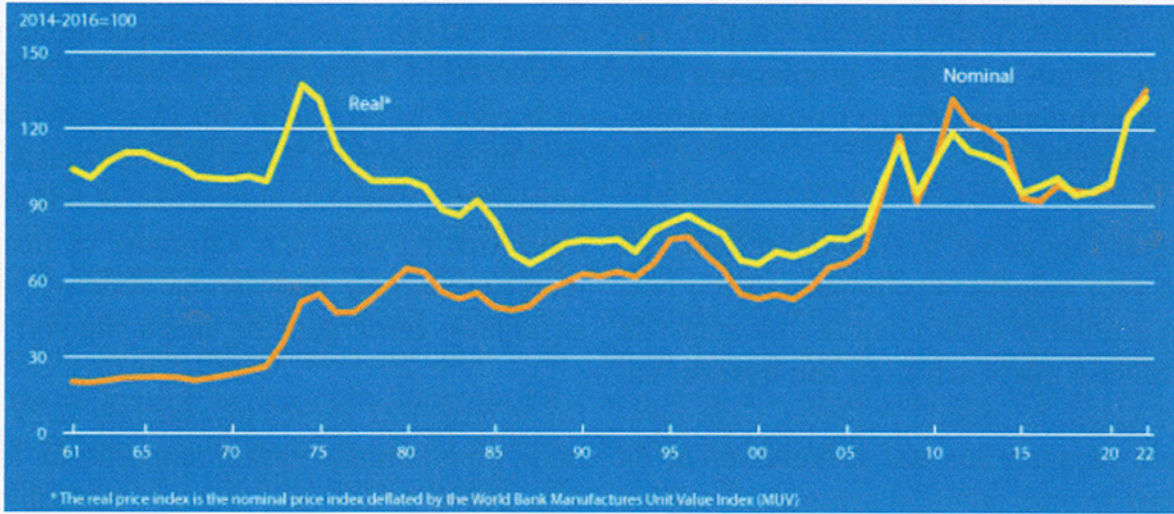
4) *Tedarik zincirlerindeki aksamalar:*

Pandemi döneminde bir başka sorun ile karşılaşıldı. Hammaddeler, ara mallar ve nihai ürünler mevcut olsa bile bunların piyasalara sunulmasında aksaklıklar yaşandı. Salgın nedeniyle tedarik zincirlerinde yaşanan sorunlara, 2021 yılı ilkbahar aylarında “Ever Given” adlı geminin karaya oturması nedeniyle Süveyş Kanalı’nın uzun süre kapanması da eklendi. Piyasalara yeterli arz sağlanamaması kademeli olarak fiyatları yukarıya çekti.

Gıda fiyatlarında tehlike çanları çalıyor

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından yayınlanan dünyada gıda fiyatları endeksindeki eğilimler, salgınla birlikte gıda fiyatlarında hızlanan artışı gözler önüne sererken ciddi bir tehlikeye de işaret ediyor. Endeks Ocak ayında 135,7 düzeyine çıkarak yükselişini sürdürdü. Endekste bu yükseliş tüm 2022 yılına yayılırsa, bu endeksin yayımlanmaya başladığı 1961 yılından bu yana en yüksek düzeye ulaşılmış olacak. Son olarak gıda fiyatları endeksi 2011 yılında 131,9 seviyesini görmüştü. Ayrıca reel gıda fiyatları endeksinde bakıldığında ise 1974-1975 döneminden sonra reel bazda dünya gıda fiyatlarının en yüksek düzeyine çıktığı görülüyor.

BM Gıda ve Tarım Örgütü Gıda Fiyatları Endeksi (1961-2022)

Kaynak: FAO

Özellikle bitkisel yağ fiyatları tüm zamanların rekorunu kırdı ve 2021 yılında ortalama 164,9 olan bitkisel yağ fiyatları endeksi 2022 Ocak ayında 185,9'a fırladı.

Yıllık bazda incelendiğinde, 2021 yılında gıda fiyatlarında hızlı bir artış yaşandığı görülüyor. 2021'de ortalama olarak gıda fiyat-

ları bir yılda %28 oranında arttı. Bu artışın önemli bir kısmı tahıl fiyatlarındaki artıştan kaynaklandı. Mısır ve buğday fiyatları sırasıyla %44 ve %31 artış gösterdi. Bitkisel yağlardaki fiyat artışları rekor düzeylere çıkarken, şeker fiyatları %38 ölçüsünde arttı. Gıda fiyatları endeksindeki artış, fiyatlardaki genel artışın üzerine çıktı.

Gıda fiyatlarındaki artışın, salgın sırasında özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde emekçi kesimlerin gelirlerinde azalma yaşandığı sırada görülmesi etkilerinin yıkıcı boyutlara çıkmasına yol açıyor. Pahalı gıdalar ve düşük gelirlerin oluşturduğu kombinasyon, açlık ve yetersiz beslenme sorununu had safhaya çıkarıyor.

Gıda fiyatlarındaki artışın çeşitli nedenleri var. Tedarik zincirlerindeki aksamalar fiyatların yükselmesine neden oluyor. Öyle ki, hububatta 2021 yılında 2,8 milyar ton ile üretim rekoru kırılırken aynı dönemde fiyatlar da hızlı biçimde arttı. Bu durum, ortada sistemik bir sorun olduğunu gösteriyor.

Bununla birlikte, yükselen enerji fiyatları hem gıda üretimini hem de gıda ürünlerinin nakliye maliyetlerini daha pahalı hale getiriyor. Öte yandan bazı ürün gruplarını etkileyen kuraklık ve benzeri iklimsel nedenler (aşırı yağışlar, sel, bitki hastalıkları ve yangınlar) hasadın düşük kalmasına neden oluyor. Bu durum ise o ürün gruplarında hem tedarik sorunlarına hem de fiyatların artmasına yol açıyor.

Pandemi döneminde bazı hükümetlerin, salgında yeni dalgalar yaşanmasına karşı bazı tarım ürünlerini önlem olarak stoklaması da bu ürünlere talebi arttırdığı için fiyatları yukarıya çeken bir etkiye bulundu. Gıda piyasasında yaşanan finansal spekülasyonlar da fiyatları arttıran faktörler arasında. Özellikle pandemi döneminde gıda krizi beklentileri nedeniyle finansal piyasalarda gıda ürünlerine dayalı emtia fiyatlarında spekülasyon hareketleri ve işlemler arttı.

FAO tarafından Kasım ayında yayımlanan Dünya Gıda Görünümü raporunda, 2021 yılında gıda ithalatının tüm zamanların rekorunu kırmadığının beklendiği vurgulandı.

Buna göre, 2021 yılında bir önceki yıla göre %14'lük artışla dünya gıda ithalatının 1,75 trilyon doları geçmesi bekleniyor.

Gıda fiyatlarındaki bu artış eğilimi, tüm insanlığın ortak bir sorunu olarak görülmeli ve özellikle düşük gelirli ülkelerdeki yoksulların korunması ve açlık sorununun daha da artmaması için küresel çapta önlem alınmalı. Ancak pandemi döneminde aşı rekabetinde ortaya çıkan manzara, dünyada ülkelerin küresel ölçekte dayanışma göstermekten uzak olduğuna ve kapitalist sistemin ortaya çıkacak küresel sorunlara çözüm bulamayacağına işaret ediyor.

ILO uyarıyor: Kapsayıcı ve insanı merkeze alan politikalar uygulanmalı

ILO tarafından Ocak ayı içerisinde yayımlanan "Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm - Eğilimler 2022" raporu, küresel salgının işgücü piyasalarını olumsuz yönde etkilemeye devam ettiğini ve istihdamda toparlanmanın beklenenden daha yavaş ve belirsizliklerle süreceğine işaret ediyor. Bir uyarı niteliğindeki bu saptamayla ILO, ülkelerde ulusal ve uluslararası düzeyde oluşturulacak politikaların krizden çıkış için kapsayıcı ve insanı merkeze alan bir toparlanma hedefiyle hazırlanması gerektiğine de vurgu yapıyor.

Bu nedenle ILO, işgücü piyasasında 2022 yılında toparlanmaya ilişkin tahminlerini aşağıya doğru revize etti. ILO son raporunda, pandemi öncesine yani 2019 yılı 4. çeyreğine göre küresel toplam çalışma saati açığının 52 milyon tam zamanlı işe eşdeğer olacağını tahmin ediyor. Oysa Mayıs 2021'de yayımlanan bir önceki raporda, daha iyimser bir yaklaşımla 26 milyon tam zamanlı işe eşdeğer bir açık beklenmekteydi. ILO'nun tahminlerindeki bu aşağıya doğru revizyon, delta ve omicron gibi varyantlar nedeniyle

salgının çalışma hayatını bir süre daha etkilemeye devam edeceğinin ortaya çıkmasından kaynaklandı.

2022 yılında bir önceki yıla göre yavaş da olsa bir toparlanma beklenirken, salgın öncesindeki küresel toplam çalışma saatinin %2 altında olacağı düşünülüyor.

Yine benzer biçimde, küresel işsizlik düzeyinin 2023 yılına kadar salgın öncesindeki seviyelerin daha üzerinde seyretmesi bekleniyor. 2022 yılında dünyada işsiz sayısının 207 milyon dolayında olacağı düşünülüyor. Salgından önce 2019 yılında toplam işsiz sayısı 186 milyon düzeyindeydi. Küresel işsizlik oranının ise 2019 yılına göre 0,5 puan daha yüksek bir seviyede %5,9 olması bekleniyor. 2022 yılında küresel düzeyde işgücüne katılım oranının %59,3 olarak gerçekleşmesi tahmin ediliyor. Bu oran, 2019 yılına yani salgın öncesine göre 1,2 puan daha düşük.

İstihdam kaybı ve çalışma saatlerinde düşüş gelirlerin de azalmasına neden oluyor. Gelişmekte olan ülkelerde gelirleri dengelemeyi de içeren kapsayıcı sosyal koruma sistemlerinin olmaması, özellikle ekonomik açıdan kırılgan kesimleri baskı altına alıyor, sağlık ve beslenme konusunda yaşanan sorunları arttırıyor. Salgın milyonlarca çocuğun yoksulluğa itilmesine neden oldu. Salgının başında yapılan tahmine göre ek 30 milyon yetişkin günlük 1,90 ABD doları altında bir gelir yaşamaya çalışırken aşırı yoksul haline geldi. Öte yandan çalışan yoksulluğu da bu dönemde artmaya devam ediyor. 2019 yılında çalışanlar içerisinde aşırı yoksulluk yaşayan kesim %6,7 oranında iken 2020'de salgınla birlikte bu oran %7,2'ye yükseldi.

ILO, ekonomik toparlanmanın yavaş olmasının yanı sıra dünyada eşitsiz bir görünüm de sergilediğini tespit ediyor. Eşitsizlik hem

bölgeler açısından hem de yaş ve cinsiyet açısından ortaya çıkıyor. Üst-orta gelir grubundaki ülkelerde 2022 yılında kadınlarda istihdam oranının 2019 yılına göre 1,8 puan daha aşağıda olması beklenirken, aynı oran erkeklerde kadınlardan daha az 1,6 puan aşağıda olacak. Bu ülkelerde halen kadınlarda istihdam oranı erkeklerin 16 puan daha altında bulunuyor. Gençler açısından salgın, okullarda eğitim, mesleki eğitim, kurs ve staj olanaklarını azalttı ve bu durum gençlerin istihdam şansını düşürdü. Aynı dönemde kayıtdışı istihdam salgın öncesine göre %8 daha yüksek bir seviyeye çıktı.

Pandemi eşitsizlikleri daha da derinleştirdi

İngiltere merkezli insani yardım örgütü OXFAM tarafından yayınlanan ve dünyadaki eşitsizlikleri ortaya koyan rapor, pandemi sürecinin eşitsizlikleri giderek derinleştirdiğini gözler önüne seriyor. Rapordaki eşitsizliklerle ilgili çarpıcı tespitler ve rakamlar şöyle:

- Dünyanın en zengin 10 insanının toplam varlıkları pandemi döneminde ikiye katlanırken, dünya nüfusunun %99'unun geliri azaldı. Mart 2020 ile Kasım 2021 tarihleri arasında en zengin 10 kişi toplamda varlıklarını 1,5 trilyon dolara çıkarmayı başarırken, aynı dönemde yaklaşık 160 milyon kişi yoksulluğa sürüklendi.
- Dünyada en zengin ilk 252 kişinin toplam varlıkları, Afrika, Latin Amerika ve Karayiplerde yaşayan ve nüfusları 1 milyara ulaşan kadın ve kız çocuklarının toplam varlıklarından daha yüksek düzeyde bulunuyor.
- Dünyada bugün yaşanan eşitsizliklerden kaynaklanan sebeplerle her dört saniyede en az bir kişi hayatını kaybediyor. Bu durum, günde 21 bin 300 kişinin eşitsizlikler nede-

niyle yaşamını yitirmesi anlamına geliyor.

- 1995 yılından bu yana, dünyanın en zengin %1'lik kesimi, üretilen toplam zenginliğin dünya nüfusunun %50'sini oluşturan daha düşük gelirli kesiminden yaklaşık 20 kat daha fazlasına el koydu.

- Bugün ABD'de eğer yaşam süresi beklentileri beyazlarla eşit düzeyde olsaydı 3,4 milyon siyah Amerikalı yaşıyor olacaktı. Pandemi öncesinde bu sayı 2,1 milyon kişiydi. Yani pandemi siyahlar ile beyazlar arasındaki eşitsizliği derinleştirirken, daha yoksul olan siyahların ortalama yaşam süresi beklentisini düşürüyor.

- En zengin 20 dolar milyarderinin neden olduğu karbon salınımı, 1 milyar yoksuldan 8000 kat daha fazla. Zenginler tüketimleriyle, kıt kanaat hayatta kalmaya çalışan yoksullara göre dünyayı daha fazla kirletiyor.

- Dünyanın en zengin 10 kişinin varlıkları, en yoksul 3,1 milyar kişinin varlıklarından daha fazla. Bu en zengin 10 kişi her gün 1 milyon dolar harcama yapsa toplam varlıkları 414 yıl bu harcamaya yetecek düzeye ulaşıyor.

- En zengin 10 dolar milyarderinin toplam varlıkları ABD doları banknotlarıyla nakde çevrilseydi, üst üste konulan bu banknotlar dünyadan aya olan mesafenin yarısı uzunluğuna ulaşacaktı.

- Yoksul ülkelerde her yıl 5,6 milyon kişi, sağlık hizmetlerine erişimi olmadığı için hayatını kaybediyor. Açlık nedeniyle ise her yıl en az 2,1 milyon kişi yaşamını yitiriyor.

- Her yıl 67 bin kadın, önceki partneri veya halihazırdaki eşi tarafından öldürülüyor ya da kadın sünneti nedeniyle hayatını kaybediyor.

- 2030 yılına kadar, yoksul ülkelerde her yıl 231 bin kişi iklim krizine bağlı sebeplerden hayatını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya.

2022 yılının ilk günlerinde, her ne kadar devam etse de salgının toplumsal hayata olan etkileri nispeten hafiflemiş ancak emekçilerin ekonomide sıkıntılardan kaynaklanan sorunları had safhaya çıkmıştır. TL'de hızlı değer kaybı ile tetiklenen ve son 19 yılın en yüksek düzeyine ulaşan enflasyon geniş emekçi kesimlerin alım gücünü sert biçimde düşürmüştür.

Ekonomide yaşanan bu türbülans, ülkemizi giderek bir kriz durumuna sürüklemektedir. Ekonomide uygulanan yanlış politikaların, alınan yanlış kararların faturası en başta işçiye, köylüye, esnafa yani dar gelirli kesimlere çıkarılmaktadır. 2022 ile birlikte elektrik ve doğalgaza yapılan yüksek zamlar, gıda fiyatlarındaki hızlı artış belimizi bükmemektedir.

Ekonomideki belirsizlikler işverenleri de olumsuz etkilemektedir ama onlar maliyet artışlarını sattıkları ürün fiyatlarına yansıtabilmekte, yeni pazarlara ulaşarak zararlarını azaltabilmekte ve işçilik maliyetlerini kısma yoluna giderek kârlarını koruyabilmektedirler.

Emekçinin alınterinden ve emeğinin karşılığını almaktan başka bir alternatifi yoktur. Biz emekçilerin, başka bir gelirimiz de yoktur. O nedenle hiç kimse emekçilerden fedakarlık yapmasını beklememelidir.

Nitekim, büyüme verilerine göre, milli gelirden emeğin aldığı pay, geçen yıla göre %37'den %32,9'a gerilemiştir. Sermayedarların aldığı pay ise %42,8'den %49,8'e yükselmiştir. Yine aynı dönemde gerçek işsizlik %22 dolayındadır. Ekonomi büyümekte, ama çarklar yanlış kurulduğu için, ekonomi büyüdükçe enflasyon, işsizlik ve yoksullaş-

ma da artmaktadır. İşimize, işyerine ve geleceğimize sahip çıkıyoruz, istediğimiz sadece alınterimizin karşılığını almaktır.

İşçi eylemleri dalgası: İşçiler hakkını arıyor

Ekonomideki olumsuz tablo ve emekçilerin alım gücünün katlanılamaz boyutlarda düşmesi nedeniyle hükümet asgari ücrete yüksek oranlı bir zam yapmak zorunda kaldı. Ancak temel tüketim ürün ve hizmet fiyatlarındaki hızlı artışlar, emekçi kesimlerin nefes almasını zorlaştırıyor. Ülkemizin dört bir yanında bu gidişata tepki duyan ve alınterinin karşılığını almak isteyen birçok emekçi tepkilerini çeşitli eylemliliklerle göstermeye başladı.

Ocak ayı sonunda Trendyol Express, Hepsijet, Scotty, Aras Kargo, Sürat Kargo, Yurtiçi Kargo ve Yemeksepeti Banabi çalışanları, ücretlerine yapılan zam oranlarını düşük bularak arka arkaya eylemlere başladılar. Ağırlığı motokuryelerden oluşan bu çalışanların tüm Türkiye'ye yayılan eylemlilik sürecine farklı sektör ve işyerlerinde başlayan işçi eylemleri eşlik etti.

Eylemlerin kıvılcımı, Trendyol işçilerinin %11 olarak ilan edilen ücret zamlarını protesto etmeleriyle çakıldı. Trendyol işçilerinin başta İstanbul'da olmak üzere tüm Türkiye'de sürdürdüğü mücadele sayesinde Trendyol yönetimi geri adım attı ve işçilerin taleplerini kabul ederek ücretlere %39 zam yapılacağını açıkladı. Bu kazanımın ardından önce aynı sektördeki diğer işyerlerinde ve devamında farklı sektörlerdeki işyerlerinde eylemler domino etkisiyle çoğaldı. Özellikle sendikasız işyerleri ve sendikaların

geleneksel olarak ulaşamadığı işçi bölmele-
rinde yaygınlaşan eylemlerin önümüzdeki
dönemde de süreceği anlaşıyor.

Sendikaların, sorunlarının çözümü için mü-
cadele eden söz konusu emekçiler ile buluş-
ması ve dayanışma göstermesi, sendikal ör-
gütlülüğün yeni işçi kesimlere yayılması ve
sendikalara duyulan güvenin yeniden art-
ması açısından önem büyük önem taşıyor.

Asgari ücret 4.253 TL'ye çıkarıldı

2022 yılı için geçerli olacak asgari ücret,
hızlı artan enflasyon da hesaba katılarak,
%50 oranında yükselterek 4.253 TL düze-
yine çıkarıldı.

Bu artışın bir bölümü, asgari ücretin vergi
dışı bırakılmasından sağlandı. Yani işveren-
lere ek yük getirmeden, asgari ücretlinin eli-
ne geçen miktar arttırıldı. Asgari ücretteki
bu artış elbette memnuniyet vericidir.

Ancak, TL'nin değersizleşmesi, döviz kurları-
nın yükselmesi ve fiyatların artması ile eko-
nomide bir enflasyon-kur sarmalına girilmiş-
tir. Bu noktada henüz bir istikrar sağlanmış
değildir. Bu nedenle ülkemizde, reel ücretler
hızla gerilemekte ve emekçilerin alım gücü
sürekli düşmektedir.

Asgari ücrette önemli bir artış yapılması-
na karşın, 2021 yılı başında asgari ücretin
karşılığı 383 dolar iken 2022 yılında uygu-
lanacak asgari ücretin bugünkü kur seviyesi
üzerinden karşılığı yaklaşık 310 dolar civa-
rındadır.

Türk-İş tarafından açıklanan Ocak 2022 aç-
lık sınırı 4.250 TL, yoksulluk sınırı 13.844

TL iken asgari ücretteki artışın yeterli oldu-
ğunu söylemek mümkün değildir. Öte yan-
dan, ülkemizde ortalama ücretlerin asgari
ücrete yaklaşmasını engellemek için tüm
ücretlerde benzer artışlar gerekmektedir.

Asgari ücret gelir vergisinden muaf tutulacak

Yapılan yasal düzenleme ile birlikte ücret-
lilerin asgari ücret kadar gelirleri vergi dışı
bırakılmıştır. Ayrıca asgari ücretliden damga
vergisi de alınmayacaktır. Konfederasyonla-
rın ve sendikaların yıllardır dile getirdikleri,
asgari ücretin vergi dışı bırakılması konusu
nihayet çözüme kavuşturulmuştur. Bu dü-
zenleme vergi sistemindeki adaletsizlikle-
rin giderilmesi noktasında ilk adım olarak
görülmalıdır. Ancak yapılan düzenlemede
asgari ücret vergi dışı bırakılırken, ücretli-
ye uzun süredir asgari ücret ile bağlantılı
şekilde vergi teşviki olarak uygulanan Asga-
ri Geçim İndirimi (AGİ) kaldırılmıştır. Yani
ücretliye uygulanan bir teşvik kaldırılınca,
getirilen vergi istisnasının işçiye yansması
azalmıştır.¹

Dolayısıyla vergi istisnasının asgari ücretli-
ye ve tüm ücretlilere getirisi AGİ'nin kaldı-
rılması ile azaltılmış ve uygulamanın vergi
sistemindeki adaletsizliklerin azaltılması
noktasındaki katkısı sınırlanmıştır. Oysa,
vergi sisteminde “az kazanan az, çok
kazanan çok” ilkesi doğrultusunda kap-
samli düzenlemelere ihtiyaç vardır. İşçilerin
üzerindeki vergi yükünün azaltılması gerek-
mektedir ve gelir vergisi dilimlerindeki ada-
letsizlikler giderilmelidir.

Gelir vergisi tarifesindeki gelir dilimleri
2022 yılı için, yeniden değerlendirme oranı ola-
rak kabul edilen (Yurtiçi Üretici Fiyat En-

¹ Asgari ücret ve bağlantılı düzenlemeler ile ilgili değerlendirmeler, Servis Raporları içerisinde
Toplu İş Sözleşmesi ve Hukuk Servisleri bölümlerinde yer almaktadır.

Gelir dilimi	Vergi oranı
32.000 TL'ye kadar	%15
70.000 TL'nin 32.000 TL'si için 4.800 TL, fazlası	%20
250.000 TL'nin 70.000 TL'si için 12.400 TL, fazlası	%27
880.000 TL'nin 250.000 TL'si için 61.000 TL, fazlası	%35
880.000 TL'den fazlasının 880.000 TL'si için 281.500 TL, fazlası	%40

deksi'nin 12 aylık ortalama artışı) %36,20 dolayında arttırılarak belirlendi. Buna göre ücretliler için gelir vergisi dilimleri şu şekilde belirlendi:

Net ücret alınan işyerlerinde asgari ücret artışı sorunu

Asgari ücret artışının bir bölümünün gelir ve damga vergisi istisnaları ile sağlanması beraberinde önemli bir sorun doğurdu. Ülkemizde bazı işyerlerinde işçiler, ücretlerini "net ücret" olarak alıyor. Asgari ücrete getirilen vergi istisnası, bu tür işyerlerinde işçiye yansıtılmıyor ve işveren tarafından kendi avantajına kullanılıyor ve maaşlardan AGİ miktarları kesiliyor.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Bilgin, konuya ilişkin 20 Ocak 2022 tarihinde şöyle bir açıklama yaparak bu uygulamaların yanlış olduğunu vurguladı.

"Siz maaşınızı brüt değil net maaş üzerinden alıyorsunuz. İşvereniniz yanlış yapıyor. Ücretler geriye gidemez. Brüt maaş alsaydınız size o parayı vereceklerdi. Şu anda yapılan işlem yanlış, hukuksa aykırı. İşverenleriniz o uygulamayı yapamaz. Maaşlarınız geriye gitmez. Yanlış hesaplama yapıyorlar, kanun çok açık."

Sendikamıza üye bazı işyerlerinde de bu sorunun yaşandığı işyerleri bulunuyor, Pet-

rol-İş bu konunun takipçisi oluyor ve üyelerimizin herhangi bir hak kaybına uğramaması noktasında kararlılığını sürdürüyor.

Öte yandan, asgari ücrette TÜİK tarafından açıklanan enflasyonun üzerinde bir artış yapılması, eğer asgari ücret üzerinde kazananların da benzer biçimde ücretleri arttırılmazsa, Türkiye'de ücretlerin asgari ücrete yaklaşması sonucunu doğuracak. Ülkemizde zaten yıllardır bir "asgari ücretlileşme" olgusu gözleniyor. Ortalama ücret seviyeleri her geçen gün asgari ücret düzeyine doğru geriliyor.

Dolayısıyla, tüm ücretlilerin gelirlerinin arttırılması ve alım gücünün korunmasına yönelik ivedilikle yeni önlemlere başvurulması gerekiyor. Nitekim, asgari ücretin artışı üzerinden bir ay bile geçmeden sadece asgari ücretlilerin değil tüm emekçilerin kayıpları hızlandı. Enflasyondaki artış ve enerji fiyatlarına getirilen zamlar nedeniyle işçilere verilen asgari ücret artışı şimdiden eridi, alım gücü düştü.

Avrupa'da Asgari Ücret Düzeylerinde Son Durum

Ülkemizde özellikle TL'nin döviz kurları karşısında değer yitirmesiyle birlikte, gerek ABD doları gerek de Avro cinsinden asgari ücret düzeyi de hızla düşüyor. AB'nin istatis-

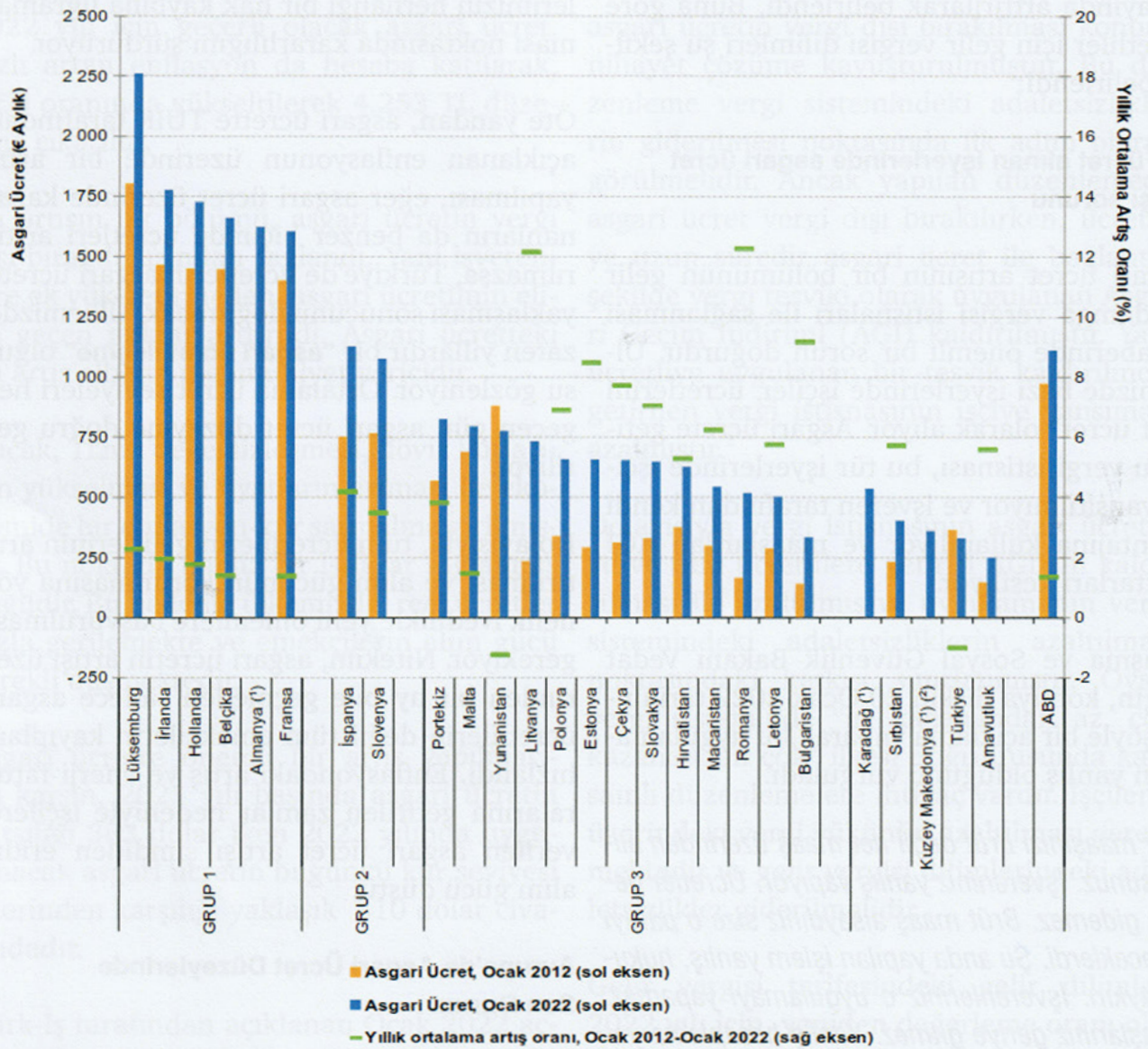
tik kurumu Eurostat tarafından Ocak ayında açıklanan verilere göre Türkiye, brüt asgari ücreti 328 Avro ile Avrupa'da Arnavutluk ve Bulgaristan'dan sonra en düşük ülke konumunda.

AB, üye ülkeleri asgari ücret düzeylerine göre gruplandırıyor. Bu gruplandırmaya göre Türkiye, en düşük asgari ücret grubunu oluşturan AB üyesi ülkelerden sadece Bul-

garistan'ı geride bırakabiliyor. Yani ülkemiz AB üyesi olduğunda asgari ücret düzeyleri dikkate alındığında en alt ligin dibinde yer alacak.

AB'de en yüksek brüt asgari ücret 2.257 Avro ile Lüksemburg'ta. Lüksemburg'u sırasıyla 1.775 Avro ile İrlanda, 1.725 Avro ile Hollanda, 1.658 Avro ile Belçika, 1.621 Avro ile Almanya ve 1.603 Avro ile Fransa takip ediyor.

Avrupa'da Asgari Ücretler, Ocak 2012-Ocak 2022 (Aylık Avro ve %)

Not: Danimarka, İtalya, Güney Kıbrıs, Avusturya, Finlandiya ve İsveç'te asgari ücret uygulaması yok.

(1) Ocak 2012 ve yıllık ortalama artış oranı verisi yok.

(2) Asgari Ücret uygulaması Kuzey Makedonya'da 1 Haziran 2021 itibariyle getirildi.

Kaynak: Eurostat

Türkiye’de asgari ücretin düzeyi, AB üyesi olmayan Karadağ, Sırbistan ve Kuzey Makedonya’dan dahi düşük bir seviyede bulunuyor. ABD’de asgari ücret ise 1.110 Avro düzeyinde.

Öte yandan Eurostat verilerinde yıllar içerisinde asgari ücretin değişimi de izlenebiliyor. İlgili grafikte de görüleceği üzere 10 yıllık dönemde asgari ücretteki gelişimin izlendiği ülkeler içerisinde yıllık ortalama artış oranı negatif olan sadece iki ülke bulunuyor. Bu ülkeler Türkiye ve komşumuz Yunanistan. Türkiye’de asgari ücret Avro cinsinden, TL’de değer kaybı olduğu için, yıllık ortalama %1 düzeyinde düşüş göstermiş. Ülkemizde 2012 yılında brüt asgari ücret 363 Avro iken her yıl ortalama %1’lik düşüş ile 328 Avro’ya kadar gerilemiş.

Türkiye ve Yunanistan dışında tüm ülkelerde 10 yıllık süreçte asgari ücret düzeyinde bir artış olmuş. Geçtiğimiz 10 yıllık dönemde asgari ücrette yıllık ortalama artışı en yüksek olan ülkeler ise %12,3 ile Romanya, %12,1 ile Litvanya, %9,2 ile Bulgaristan ve %8,5 artış ile Estonya olarak öne çıkıyor.

Enerji zamları emekçilerin belini büküyor

Ülkemizdeki ekonomik sıkıntıların faturası emekçilere çıkarılmaya devam ediyor. Yıllardır uygulanan yanlış politikaların maliyeti, emekçi kesimlere yüklenmeye çalışılıyor. Ekonomide özelleştirme uygulamalarının acı sonuçları artık daha açık seçik görülmeğe başladı.

Elektrik üretimi ve dağıtımında AKP hükümeti döneminde yapılan özelleştirmeler, hem enerji fiyatlarının artmasına hem de enerji kullanımında aksaklıklara neden oluyor. Yıllardır, aralarında Petrol-İş’in de olduğu sendika ve demokratik kitle örgütleri, enerjide piyasalaşma ve özelleştirmenin bü-

yük sorunlara yol açacağı konusunda uyarılarda bulunmuştu. Yanlıştta ısrar edildiği ve bu hizmet süreçlerinin kamusal niteliği yok edildiği için bugün enerji alanında sorunlar bir kördüğümüne dönüştü.

2021 yılının son günü elektrik ve doğalgaz satış fiyatlarına yapılacak yüksek oranlı zamlar duyuruldu. 2022 yılına ülkemiz emekçi kesimlerine, hane bütçesinde büyük bir kalem olan ısınma ve aydınlatma giderlerinde taşınamayacak ölçüde yeni yükler bindi. Tüm ülkede yurttaşlar, yapılan bu zamlar sonrası gelen elektrik ve doğalgaz faturalarını sosyal medyada paylaşmaya başladı. Ayrıca birçok ilde söz konusu enerji zamlarına eylemlerle tepki gösteriliyor.

Halkın büyük tepkisine neden olan elektrik, doğalgaz ve akaryakıtta son bir yıl içinde fiyatlara yapılan zamlar şöyle:

- Elektrik fiyatlarına 2021 yılının başından bugüne konutlarda %72,5 ila %158,7; ticarethanelerde %158,8; tarımsal sulamada %120,8 ve sanayide %158,78 oranında zam yapıldı.

- Doğalgaz fiyatları ise Ocak 2021-Ocak 2022 arasında konutlarda %47,1, ticari işletmeler ve küçük sanayi işletmelerinde %76,6 ve büyük sanayi işletmelerinde %345,5 oranında arttırıldı.

- Akaryakıtta son bir yıl içinde kurşunsuz benzin %79, motorin %92,8 ve otogaz %124,9 oranında zamlandı.

Görüldüğü gibi, enerji ve akaryakıtta yapılan bu zamlar, asgari ücrete yapılan %50’lik zammın ve yıllık %36,08 olan 2021 yılı enflasyonunun çok üzerine çıkmış bulunuyor. Üstelik yukarıdaki zam oranları, özellikle akaryakıtta 2022’nin Ocak ve Şubat aylarındaki artışları kapsamıyor. Dolayısıyla, ay

sonunu zor getiren emekçiler şimdi de bir enerji yoksulluğu ile karşı karşıya kalıyor.

Enerji zamlarıyla birlikte toplumda oluşan huzursuzluğun farkına varan hükümet, 31 Ocak 2022 tarihinde yapılan kabine toplantısından sonra elektrik tüketiminde ilk kademe düzeyini değiştirdi. Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan bu değişikliği şu sözlerle duyurdu:

*“Elektrik faturalarının iki-üç kat arttığı yönündeki şikayetler üzerine ilgili kurumlarımıza elektrik tarifelerinin yeniden düzenlenmesi talimatını verdik. En düşük tarifiede günlük 5 kilovat olarak hesaplanan elektrik tüketim tutarını 7 kilovata do-
layısıyla aylık tüketimi 150 kilovattan 210 kilovata çıkarıyoruz. Şubat ayında sarf edilecek elektriğin faturası, vatandaşlarımızın lehine yapılacak bu yeni düzenlemeye uygun şekilde gelecektir.”*

Elektrik tüketim kademesindeki bu değişiklik kararı, faturalarda kısmi bir indirimle neden olacağı için yurttaşların tepki ve eylemlerini durdurmaya yetmedi. Bunun üzerine konuya ilişkin yeni düzenlemeler yapılacağı sinyali, Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın tarafından 7 Şubat 2022 tarihinde “çok yakında elektrik faturalarına yeni düzenleme gelecek. Cumhurbaşkanımız da talimatlarını veriyor. Vatandaşlarımızı enflasyona ezdirmeyeceğiz.” şeklinde yapılan açıklamayla verildi.

Öte yandan, İran’dan ülkemize gelen doğalgaz miktarının teknik gerekçelerle düşürülmesi nedeniyle, doğalgaz temininde bir sorunla karşılaşıldı. BOTAŞ bu sebeple tedbiren bazı Organize Sanayi Bölgelerine doğalgaz akışını geçici bir süre durdurdu.

Bu gelişmeler, enerji sektöründe merkezi planlamanın ve yeniden yapılanma ihtiyacının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Enerji alanında uygulanacak

politikalarda özel şirketlerin çıkarlarının değil halkın ihtiyaçlarının gözetilmesi gerektiği görülmüş oldu. Enerji alanında sağlanan hizmetlerin bir kamu hizmeti olarak sunulmasının önemi anlaşıldı. Enerji sektöründe piyasalaşma ve özelleştirme politikaları derhal terk edilmeli, aksayan hizmet alanlarında devletin yeniden devreye girmesi, halkımıza ucuz ve güvenli bir hizmet verilebilmesi için kamulaştırma politikaları gündeme getirilmelidir.

Kamu işçisine %2,5 oranında ek zam

Enflasyondaki hızlı artış ve buna bağlı olarak asgari ücretin %50 ölçüsünde arttırılmasının ardından hükümetin farklı kesimlerin alım gücünün düşmesine karşı gündeme getirdiği uygulamalardan birisi kamu işçilerine dönük oldu. Bu çerçevede, 3 Şubat 2022 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Bilgin, Türk-İş Başkanı Ergün Atalay ve TÜHİS Genel Sekreteri Adnan Çiçek bir protokole imza attı. Bu protokole göre, kamu işçilerinin ücretlerine bir defaya mahsus %2,5 zam yapılması kararlaştırıldı. Söz konusu protokol, daha önce hükümet, Kamu İşveren Sendikası (TÜHİS) ve Türk-İş arasında imzalanmış olan 11 Ağustos 2021 tarihli 2021 Yılı Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Çerçeve Protokolü’nün eki niteliğinde sayıldı.

Kamu işçilerine yapılan bu zam, hükümetin memur ve sözleşmeli personele yaptığı %2,5’lik zammın arkasından gündeme geldi. Söz konusu zam ücretlere, 1 Ocak 2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yapıldı. Eğer 1 Ocak 2022 tarihi itibarıyla işçi zam alıyorsa, oluşan son ücretler üzerinden bu artışın uygulanması öngörüldü.

Memurlara ve sözleşmeli personele ek zam yapılmasının ardından Türk-İş hükümet nezdinde bazı girişimlerde bulunmuş ve bu

girişimlerin sonrasında Türk-İş Başkanı Ergün Atalay şu açıklamayı yapmıştı:

“Çalışanlar olarak hepimiz aynı çatının altındayız. İşçiyi bu zammın dışında tutmak doğru değil. Bunun için yasal bir düzenlemeye ihtiyaç yok. Sayın Cumhurbaşkanımızın bu yöndeki açıklamayı en kısa sürede yapmasını bekliyoruz. Bu açıklamanın ardından, 700 bin kamu işçisinin ücretlerine yüzde 2,5’lik zam şubat ayındaki ücretlere yansıtılacaktır. Memur, memur emeklisi ve kamu işçisinin alacağı yüzde 2,5’lik ilave zammın, işçi ve Bağ-Kur emeklilerine de verilmesi gerekiyor.”

Ardından Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan 26 Ocak’ta katıldığı bir TV programında kamu işçisine ek zam yapılacağını açıkladı. Devamında 2 Şubat’ta ücret zammına ilişkin protokol imzalandı.

Ülkemizde her 100 işçiden sadece 14’ü sendikalı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın açıkladığı Ocak 2022 istatistiklerine göre, kayıtlı 15 milyon 294 bin 362 çalışanın 2 milyon 189 bin 645’inin sendikaya üyeliği bulunuyor. Sendikalaşma oranı ise bir önceki istatistiğe göre küçük bir artışla %14,32’ye yükselmiş durumda. E-devlet üzerinden üyeliğin başladığı tarihten bu yana ve yeni kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açıklanan istatistiklere göre sendikalaşma oranlarındaki yükseliş trendi sürüyor. Ancak bu olumlu trende rağmen ülkemizde hâlâ her 100 işçiden 14’ü sendikalı. Bu nedenle sendikalaşma oranlarının kısmi olarak artması, aynı ölçüde sendikaların gücü ve etkisinin artması anlamına henüz gelmiyor.

TÜRKİYE’DE YILLARA GÖRE SENDİKALAŞMA ORANI			
%	TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI	TOPLAM SENDİKALI SAYISI	SENDİKALAŞMA ORANI
2013 OCAK	10.881.618	1.001.671	9,21
2013 TEMMUZ	11.628.806	1.032.166	8,88
2014 OCAK	11.600.554	1.096.540	9,45
2014 TEMMUZ	12.287.238	1.189.481	9,68
2015 OCAK	12.180.945	1.297.464	10,65
2015 TEMMUZ	12.744.685	1.429.056	11,21
2016 OCAK	12.663.783	1.514.053	11,96
2016 TEMMUZ	13.038.351	1.499.870	11,50
2017 OCAK	12.699.769	1.546.565	12,18
2017 TEMMUZ	13.581.554	1.623.638	11,95
2018 OCAK	13.844.196	1.714.397	12,38
2018 TEMMUZ	14.121.664	1.802.155	12,76
2019 OCAK	13.411.983	1.859.038	13,86
2019 TEMMUZ	13.764.063	1.894.170	13,76
2020 OCAK	13.856.801	1.917.893	13,84
2020 TEMMUZ	14.251.655	1.946.165	13,66
2021 OCAK	14.371.096	2.069.476	14,40
2021 TEMMUZ	15.027.910	2.123.685	14,13
2022 OCAK	15.294.362	2.189.645	14,32

Kaynak: ÇSGB

Sendikal istatistikler, geçtiğimiz altı ayda Bakanlık kayıtlarına göre çalışan sayısının 266 bin 452 kişi arttığını, sendikalı işçi sayısının ise aynı dönemde 65 bin 960 bin kişi yükseldiğini gösteriyor.

Konfederasyonların üye sayısına bakıldığında, 1 milyon 213 bin 439 üye ve sendikalı

işçilerin %55,4’ünü çatısı altında toplayan Türk-İş’in en büyük konfederasyon olma özelliği giderek perçinleniyor. Geçtiğimiz yıllarda Hak-İş’in üye sayısının artması ile birlikte toplam sendikalı işçi sayısı içindeki payı azalan Türk-İş’in son dönemde yeniden ivme kazandığı görülüyor. Hak-İş’in Ocak ayında üye sayısı 727 bin 187 ve payı %33,2

İŞÇİ KONFEDERASYONLARI (OCAK 2022)		
	ÜYE SAYISI	PAY (%)
TÜRK-İŞ	1.213.439	55,4
HAK-İŞ	727.187	33,2
DİSK	212.593	9,7
DİĞER KONF.*	6.571	0,3
BAĞIMSIZ	29.855	1,4
TOPLAM SENDİKALI	2.189.645	100,0

* TÜM-İŞ, ÜLKEM-İŞ, ANADOLU-İŞ, YENİDEN MİSK

Kaynak: ÇSGB

düzeyinde bulunuyor. DİSK'in üye sayısının 212 bin 593 ve payının %9,7 olduğu görülüyor. Bir önce açıklanan sendikal istatistiğe göre, Türk-İş üye sayısını 59 binin üzerinde arttırırken, Hak-İş'in üye sayısı 3 bin 329 kişi azaldı. Aynı dönemde DİSK'in üye sayısı ise 5 bin 953 kişi arttı. Öte yandan Türkiye'de herhangi bir işçi konfederasyonuna üye olmayan bağımsız sendikalarda örgütlü işçi sayısı ise 29 bin 855 olarak açıklandı.

Petrol-İş'in üye sayısı 43 bini aştı

İşkolumuzda sendikalaşma durumu incelendiğinde ise 4 nolu işkolundaki toplam üye sayısının %10,5'e gerilediği görülüyor. Bu durum, 4 nolu işkolundaki artıştan daha geride kaldığını gösteriyor.

4 NOLU İŞKOLU VE PETROL-İŞ			
	İŞKOLU	PETROL-İŞ	
%	TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI	ÜYE SAYISI	SENDİKALAŞMA ORANI
2013 OCAK	466.031	27.392	5,88
2013 TEMMUZ	470.178	28.643	6,09
2014 OCAK	421.649	32.837	7,79
2014 TEMMUZ	435.281	33.024	7,59
2015 OCAK	445.846	34.570	7,75
2015 TEMMUZ	452.960	35.092	7,75
2016 OCAK	452.389	36.343	8,03
2016 TEMMUZ	449.143	36.440	8,11
2017 OCAK	455.415	36.532	8,02
2017 TEMMUZ	470.494	37.361	7,94
2018 OCAK	482.142	36.275	7,52
2018 TEMMUZ	491.679	37.796	7,69
2019 OCAK	473.045	37.703	7,97
2019 TEMMUZ	490.306	40.235	8,21
2020 OCAK	502.615	40.413	8,04
2020 TEMMUZ	526.133	40.084	7,62
2021 OCAK	548.076	41.092	7,50
2021 TEMMUZ	564.562	42.026	7,44
2022 OCAK	572.562	43.122	7,54

Kaynak: ÇSGB

572 bin 562 çalışanın 60 bin 210'unun örgütlü olduğu gözleniyor. İşkolumuzda sendikalaşma oranının kısmi olarak düştüğü ve %10,5'e gerilediği görülüyor. Bu durum, 4 nolu işkolunda yeni sendikaların sayısının çalışan sayısındaki artıştan daha geride kaldığını gösteriyor.

İşkolumuzda toplam 60 bin dolayındaki sendikalı işçinin 43 bin 122'si sendikamız Petrol-İş'te örgütlü bulunuyor. İşkolumuzun en büyük sendikası olan Petrol-İş'in sendikalaşma oranı ise %7,54 düzeyinde. Son altı aylık dönemde Bakanlık kayıtlarına göre Petrol-İş'in üye sayısı 1.096 kişi arttı.

İşkolundaki bir diğer yetkili sendika olan Lastik-İş'in üye sayısı 205 kişilik artışla 14 bin 829'a yükselirken, sendikalaşma oranı ise değişmeyerek %2,59 oldu.

Sendikamız Petrol-İş'in aidatlı üye sayısı ise Ağustos 2021-Aralık 2021 arasındaki dönemde 36 bin 873'ten 37 bin 126'ya yükselerek yaklaşık %1'lik bir artış gösterdi. Böylece 29. dönemin başından bu yana aidatlı üye sayısında toplamda 5 bin 600'ün üzerinde bir artış yaşandı.

Öte yandan, Bakanlık kayıtlarına göre üye sayımız ile aidatlı üye sayımız arasında yaklaşık 6 bin kişilik bir fark göze çarpıyor. Bu fark, henüz örgütlenme aşamasında olduğumuz işyerlerindeki üyeler ile sendikamızın

sistematik bir çalışma yürütmediği işyerlerinden gelen bireysel üyeliklerden oluşuyor.

Enflasyon son 20 yılın en yüksek düzeyine çıktı

2021 yılının son aylarında hızlanan enflasyondaki yükseliş, 2022 yılının ilk ayında da sürdü. Aralık 2021’de çift haneli gerçekleşen aylık TÜFE artışı, 2022 Ocak ayında %11,1 artış gösterdi. Bu artışla yıllık tüketici enflasyonu %48,69’a çıktı. Üretici enflasyonu ise aylık %10,45 artarken ve yıllık üretici enflasyonu %93,53’e yükseldi.

Açıklanan son enflasyon rakamları, Nisan 2002’deki %52,7’lik enflasyon verisinden bu yana en yüksek enflasyon olarak kayıtlara

geçti. Kısacası ülkemizde son 20 yılın en yüksek enflasyonuna tanık oluyoruz.

Ocak ayındaki enflasyonu değerlendirmeden önce 2021 yılındaki rakamlar incelendiğinde, TÜFE’nin 2021’de yıllık olarak %36,08 arttığı görülüyor. 2021 yılında gıda ve alkolsüz içecekler, ulaştırma, ev eşyası, lokanta ve oteller harcama kalemlerindeki artış, TÜFE genel artışının üzerinde gerçekleşti. Özellikle gıda fiyatlarında görülen yüksek düzeyli artış, hane bütçesinde bu harcama kaleminde daha fazla pay ayıran dar gelirli emekçileri olumsuz etkiledi. Enflasyon sadece yüksek düzeyi ile değil, ana harcama gruplarındaki farklı artış oranları nedeniyle de emekçilerin alım gücünü ciddi ölçüde düşürdü.

ANA HARCAMA GRUPLARINA GÖRE 2021 YILI ENFLASYONU (%) (2003=100)

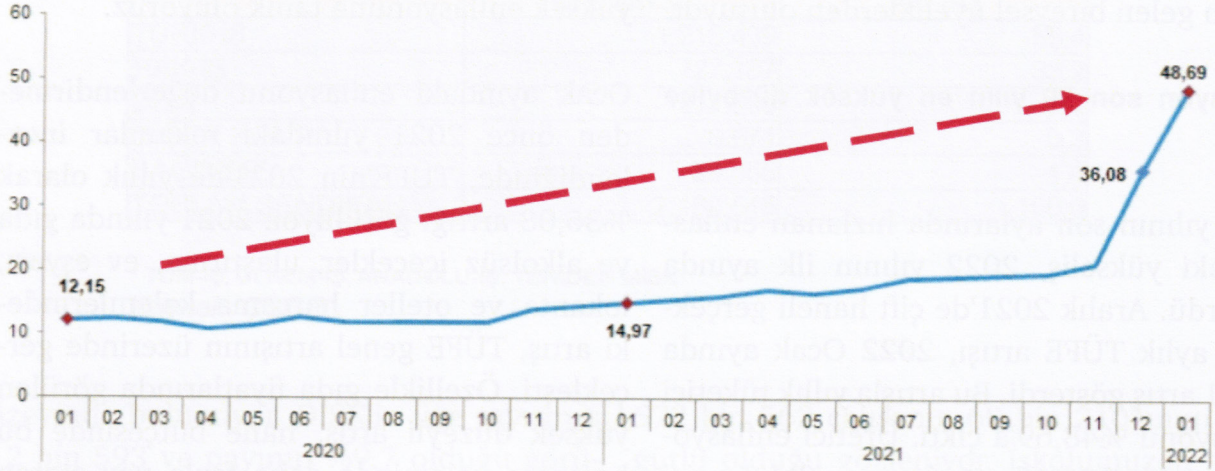
Ana harcama grupları	2020		2021	
	Yıllık artış	Yıllık ortalama artış	Yıllık artış	Yıllık ortalama artış
TÜFE	14,60	12,28	36,08	19,60
Gıda ve alkolsüz içecekler	20,61	13,85	43,80	24,28
Alkollü içecekler ve tütün	0,65	16,36	20,02	4,75
Giyim ve ayakkabı	-0,32	5,74	20,13	8,35
Konut	9,59	12,40	28,57	17,72
Ev eşyası	18,04	10,14	40,95	25,05
Sağlık	16,67	14,38	20,52	18,40
Ulaştırma	21,12	12,17	53,66	26,61
Haberleşme	5,73	4,31	8,76	6,54
Eğlence ve kültür	10,44	6,97	25,46	12,78
Eğitim	6,84	10,51	17,23	11,84
Lokanta ve oteller	12,70	12,09	40,85	21,53
Çeşitli mal ve hizmetler	28,12	22,55	35,37	19,47

Kaynak: TÜİK

2022 yılının ilk ayındaki veriler ise her ne kadar döviz kurlarında görece istikrar sağlanmış olsa da fiyatlardaki artış eğiliminin sürdüğünü gösteriyor. Bu açıdan Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati’nin Ocak ayında enflasyonda zirvenin görüleceği yönü açıklamasını, üzerinden bir ay dahi geçmeden yine kendisinin zirvenin Nisan’da gö-

rüleceği biçiminde değiştirmesi dikkat çekti. TÜİK’in açıkladığı enflasyonun ilkbahar ayları boyunca artacağı daha sonra ekonomide ve siyasette olağanüstü yeni gelişmeler olmadı takdirde baz etkisi ile kademeli olarak düşeceği öngörülebilir. Bu kısmi düşüş ise fiyatların geri gelmesi değil, fiyatların daha yavaş artması anlamına gelecektir.

TÜFE yıllık değişim oranları (%), Ocak 2022

Kaynak: TÜİK

Son açıklanan Ocak ayı enflasyonunun yıllık bazda %48,69 olduğunu belirtmiştik. TÜFE’de 2021 yılı Ocak ayında aynı rakamın %14,97, 2020 yılında ise %12,15 olduğu düşünüldüğünde ülkemizde fiyatların seyrindeki bozulmanın boyutları ortaya çıkacaktır. İki yıl öncesine göre enflasyon 4 katına çıkmıştır!

Ülkemizde enflasyon artışı, küresel düzeydeki enflasyonist eğilimlerle bağlantısı bulunmakla birlikte, dünyadaki gelişmelerin ötesinde daha sert bir fiyat hareketi ile yaşanmaktadır. Özellikle dışa bağımlı üretim yapısı ve genel olarak ithalata bağımlılık, TL’nin değer kaybettiği koşullarda tüm fiyatları yukarı doğru tetikleyici etkide bulunmaktadır. Dolayısıyla fiyatlarda kalıcı bir düşüş ve istikrar ancak ve ancak ekonominin yapısal sorun ve kırılğanlıklarının giderilmesine dönük kapsamlı bir ekonomik programla mümkündür. Bu programın, ekonomideki sorunların asıl kaynağı durumundaki bugüne kadar uygulanan sermaye yanlısı ve günü kurtaran uygulamalardan farklı, emekten ve halktan yana olması gerekmektedir.

Sorunları halının altına süpürmeyi ve günü kurtarmayı tercih eden hükümet ise tam

tersini yapmaya çalışmaktadır. Bu nedenle TÜİK’in yapısında sürekli değişikliklere gidilmekte ve açıklanan göstergelere müdahale edilerek ekonomideki sorunlar makyajla kapatılmaya çalışılmaktadır. Son olarak, Ocak ayı enflasyon rakamlarının açıklanmasından beş gün önce TÜİK Başkanı Erdal Dinçer görevden alınmıştır. Yerine BDDK Başkan Yardımcısı görevini yürüten Erhan Çetinkaya atanmıştır. Bu değişiklikle beraber, TÜİK’te son bir yılda üç, son altı yılda altı kez başkan değiştirilmiştir. Başkan değişikliğinin yanı sıra, son dönemde çok sayıda başkan yardımcısı ve daire başkanı da değişmiştir.

Nihayetinde mızrak çuvala sığmamakta ve enflasyondaki yükseliş tümüyle gizlenememektedir. Ocak ayında enflasyon rakamının daha düşük çıkması için yapılan bazı düzenlemelere rağmen yılın ilk ayında enflasyon aylık %11,10 ve yıllık olarak ise %48,69 olarak açıklanmıştır. TÜİK’in açıkladığı bu enflasyon rakamlarının, yurttaşların mutfak enflasyonunun yanına yaklaşmadığını biliyoruz. Nitekim, bir grup iktisatçı ve akademisyence oluşturulan Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) tarafından hesaplanan enflasyon oranı Ocak ayında yıllık %115,79 ile TÜİK’in açıkladığı enflasyonun iki katın-

ANA HARCAMA GRUPLARINA GÖRE OCAK AYI ENFLASYONU (%) (2003=100)

Ana harcama grupları	Aylık artış	Yıllık artış	Yıllık ortalama artış
TÜFE	11,10	48,69	22,58
Gıda ve alkolsüz içecekler	10,90	55,61	27,61
Alkollü içecekler ve tütün	21,90	45,34	8,46
Giyim ve ayakkabı	-0,24	25,32	10,25
Konut	18,91	48,41	20,95
Ev eşyası	12,82	54,53	27,97
Sağlık	11,27	28,63	19,43
Ulaştırma	11,15	68,89	30,99
Haberleşme	2,16	10,76	6,92
Eğlence ve kültür	8,77	34,81	14,95
Eğitim	1,19	18,67	12,87
Lokanta ve oteller	8,45	50,40	24,76
Çeşitli mal ve hizmetler	8,09	43,54	21,29

Kaynak: TÜİK

dan fazladır. ENAG tarafından oluşturulan fiyat endeksi ve bu endekse konu verilerin derlenme metodolojisi ile TÜİK endeksinde farklılıklar mevcuttur ve birebir karşılaştırma yapmanın mahsurları bulunmaktadır. Ancak fiyat artışlarının bir göstergesi olması açısından ENAG'ın hesapladığı enflasyonun, halkın hissettiği enflasyona ya da "gerçek enflasyona" daha yakın olduğu söylenebilir.

TÜİK tarafından açıklanan son enflasyon verileri ana harcama gruplarına göre incelendiğinde, Ocak ayında alkollü içecekler ve tütün, konut ve sağlık kalemlerinde aylık artışların genel TÜFE artışının üzerinde olduğu görülmektedir. Gıda ve alkolsüz içecekler, ev eşyası, ulaştırma, lokanta ve otellerde yıllık fiyat artışları ise TÜFE yıllık artışı olan %48,69'un üzerinde gerçekleşmiştir.

Konut grubunda Ocak ayında aylık artışın yüksek olmasının nedeni, bu harcama grubunun içerisinde elektrik, doğalgaz ve suyun bulunması. Elektrik %69,97 ile Ocak ayının zam şampiyonu oldu. Elektrik zamlarının aylık enflasyona katkısı 2,67 puan oldu.

Üretici fiyatları (ÜFE) ise yüksek seviyesini koruyor. Hammadde ve elektrik ile doğal-

gaz zamlarıyla enerji fiyatlarının artmasının etkisiyle aylık ÜFE %10,45 yükseldi. Yıllık üretici enflasyonu ise %93,53'e kadar çıktı. ÜFE'nin alt kalemlerinden enerji enflasyonu yıllık %142,1, imalat enflasyonu ise %90,3 olarak gerçekleşti. Üretici fiyatlarındaki bu seviyeler, önümüzdeki dönemde tüketici enflasyonu üzerinde baskı oluşturmaya devam edecek.

Enflasyonda yükseliş sürerken, politika faizinin %14'e düşürülmesi nedeniyle Türkiye gelişmekte olan ülkeler arasında en yüksek negatif reel faiz veren ülke durumuna geldi. Türkiye'de reel faiz, negatif %34,69'a çıktı.

Ekonomik türbülans öncesi işsizlik oranı %11,2

TÜİK tarafından açıklanan Kasım ayı mevsimsellikten arındırılmış verilere göre işsizlik oranı %11,2 oldu. Ekim ayına göre aynı seviyede gerçekleşen işsizlik oranı, 2020 yılı Kasım ayına göre 1,8 puan gerilemiş oldu. İstihdam son bir yılda 2 milyon 701 bin kişi arttı. İşsiz sayısı ise 2020 yılı Kasım'ına göre 284 bin kişi azalarak 3 milyon 777 bine geriledi.

Genç nüfusta işsizlik oranı Kasım ayında %22,3 olurken, genç kadınlarda bu oran %30,7 gibi yüksek bir orana çıktı. Yine kadınlarda tarım dışı işsizlik de %18 oranına ulaştı. Kadınlarda genel işsizlik oranı ise hem bir önceki yılın aynı ayına hem de bir önceki aya göre artış gösterdi ve %14,5'e yükseldi.

İstihdamda aylık bazda sanayi sektöründe 73 bin, inşaat sektöründe ise 10 bin kişi düzeyinde artış görüldü. Tarım ve hizmetler sektöründeki artışlar, 49 bin ve 96 bin olarak gerçekleşti. Özellikle pandeminin toplumsal yaşam üzerindeki etkisinin giderek hafiflemesiyle hizmetler sektöründe son üç ayda istihdam artışı 480 bine ulaştı.

Diğer yandan, TÜİK tarafından yayımlanan, zamana bağlı eksik istihdamı, işbaşı yapmaya hazır olup iş aramayanlar ve iş bulmaktan ümidini kesenleri dahil ederek hesaplanan atıl işgücü oranı Kasım ayında %22,1 oldu. Bu gösterge, daha önce diğer sendikalarla birlikte Petrol-İş'in de hesapladığı "geniş tanımlı işsizlik oranı"na en yakın işsizlik oranı göstergesi. Atıl işgücü oranı, bir önceki yıl %26,5 idi.

İşgücü ve istihdam göstergelerinde açıklanan bu son rakamlar, 2020 yılına göre ekonomide ve istihdamda belli bir toparlanma olduğuna işaret ediyor. Nihayetinde pandeminin daha etkili olduğu 2020 yılı içerisinde istihdam baskılanmış ve başta hizmetlerde olmak üzere aksamalar yaşanmıştı. Dolayısıyla 2020 Kasım ayından 2021'e istihdamın artması, buna karşılık işsiz sayısının ve işsizlik oranının düşmesi şaşırtıcı değil.

Ancak Kasım ayındaki bu istihdam ve işsizlik göstergelerindeki iyileşmenin kalıcı olup olmayacağı Aralık ayı ve sonrasında ekonomideki gelişmelerin istihdam, işgücü ve işsizliğe nasıl etkide bulunmuş olduğu ile yakından ilişkili olacak. Bilindiği üzere Aralık ayında TL'de ciddi bir değersizleşme yaşanmış, enflasyonda hızlı bir artış sürecine girilmiş ve piyasalarda genel atmosfer negatife dönmüştü. Bu gelişmelerin istihdama ve işsizlik oranlarına etkileri, TÜİK tarafından ilerleyen aylarda açıklanacak.

İŞGÜCÜ VE İŞSİZLİK GÖSTERGELERİ						
(Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Veriler)	TOPLAM		ERKEK		KADIN	
(bin kişi)	Kasım 2020	Kasım 2021	Kasım 2020	Kasım 2021	Kasım 2020	Kasım 2021
İşgücü	31.216	33.632	21.451	22.597	9.764	11.035
İstihdam	27.154	29.855	18.799	20.418	8.355	9.437
İşsiz	4.061	3.777	2.652	2.179	1.409	1.597
İşgücüne Katılım Oranı (%)	49,5	52,5	68,7	71,3	30,7	34,1
İstihdam Oranı (%)	43,1	46,6	60,2	64,4	26,3	29,1
İşsizlik Oranı (%)	13,0	11,2	12,4	9,6	14,4	14,5
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	15,1	13,1	13,9	10,9	17,7	18,0
Genç nüfusta işsizlik oranı (%)	24,9	22,3	22,4	17,6	29,7	30,7
İşgücüne Dahil Olmayanlar	31.824	30.457	9.762	9.112	22.062	21.345
Atıl İşgücü Oranı (%)	26,5	22,1	22,6	17,9	34,0	29,8

Kaynak: TÜİK